

Innhold

Forord	11
Innledning	13
SONJA KIBSGAARD	
Bokas innhold, oppbygging og målgruppe	14
Kapittel 1 Språktilegnelse og kjærlighet	19
SONJA KIBSGAARD	
Innledning	19
Følelsesmessig våkenhet	19
Personalets tilværelseskompetanse	22
Personalets språklige støtte	26
Avslutning	28
Kapittel 2 Tidlig språklæring – førstespråk og andrespråk	30
OLAF HUSBY	
Det første leveåret	30
Utgangspunktet	31
Språktilegnelse	31
Hjernen utvikles og tilpasses	34
Hjernen og språket	35
Kritisk periode	37
Morsmålets rolle	39
Språkutvikling hos flerspråklige barn	39
Utvikling av tospråklige ferdigheter	40
Flerspråklige ferdigheter	42
«Hu tira pelotan i kajen»	44

Kapittel 3 Språklige læringsprosesser i barnehagen	46
SONJA KIBSGAARD	
Deltakerne	47
Teoretisk forankring	47
Språklæring i samspill	49
Synliggjøring	50
Bruk av tolk	50
Filming som metode	53
Sang og musikk	54
Bruk av bilder og litteratur	54
De ulike morsmålenes synlighet	55
Barns språklige aktivitet ute og inne	56
Direkte og indirekte språklæring	59
Avslutning	62
Kapittel 4 Småbarns språklæring i utelek	63
ANNE BERG OG KATRINE BJØRGEN	
Teoretisk forankring	63
Sosiokulturelt læringsyn	64
Små barns kommunikasjon og sansemotorikk	65
De ansattes betydning	66
Språkutviklingen i fysisk lek i akebakken	67
Avslutning	72
Terrenget	72
Farten	73
Samværet	73
Veiledning	74
Konklusjon	74
Kapittel 5 Boltrelek og lekeslåssing som kommunikasjon	76
RUNE STORLI OG THOMAS MOSER	
Kropp og bevegelse som grunnlag for barns helhetlige utvikling	78
Et eksempel på figurens relevans i praksis	80
Den sosiale kroppen	82
Boltreleken og lekeslåssingens komplekse kommunikasjonsformer	83
Boltrelek og lekeslåssing i barnehagen	85

Superhelter til glede og besvær.	87
Oppsummering.	88
Kapittel 6 Tre litterære sjangre: Hvordan styrker poetiske tekster, eventyr og bildebøker barns språk?	90
CECILIE DYRKORN FODSTAD	
Lek og språkutvikling	91
Språkets puslespill – teoretisk forankring.	92
Poetiske tekster	94
Eventyr	97
Bildebøker	99
Tre litterære sjangre – veier til språk	101
Kapittel 7 Madeleinekaker i barnehagen: Korleis barnelitteraturen sin bruk av intertekstualitet kan bli ein del av barns meiningdanning	103
SILJE NERAAS	
Intertekstualitet.	104
Barnelitteratur og intertekstualitet.	105
Intertekstualitet og litterasitet	106
Intertekstualitet som ein del av barns litterasitet	108
Det sanslege ved intertekstualitet	109
Allalderlitteratur og intertekstualitet.	110
Intertekstualitet i lesestunda	112
Suppe eller kjøt? Valet formidlaren står i	114
Å leggje grunnlaget	116
Kapittel 8 Lekne fortellinger: Fortelleruttrykk av de yngste i barnehagen sett i et multimodalt perspektiv	117
INGVILD OLAUSSEN	
Lekne fortellinger.	118
Sentrale begreper i studien.	119
Leken utforsking	119
Det multimodale	121
Formutforsking og fortelling	122
Tidlig litterasitet.	124

Metode – med blikk for lekne uttrykk	125
Aktørene	125
Uttrykket	126
Blikket	126
Ethiske betraktninger	128
Fortelleruttrykk av de yngste	128
Utvikle mønsterkompetanse	129
Det som fremstilles og blir til	130
Kompleks utforskning	132
Kapittel 9 Språk via sang	134
NORA KULSET	
Innledning	134
Å skaffe seg venner	135
Aidas første dag i barnehagen	135
Sang utløser «kjærlighetshormonet»	137
«Gjør mer av dette»	137
Fireåringer med økt empati	138
Hva er det i sangen som utløser empatien?	140
Avslutning	146
Kapittel 10 Jakten på den musikalske bieffekten: BEDRE SPRÅK	147
SUNNIVA HOVDE	
Innledning	147
Formålet med prosjektet	148
Bakgrunn	148
Datamaterialet	149
Teoretisk bakteppe for prosjektet	150
Stemmeskam	153
«Jeg er ikke musikalsk nok til dette» – om å akkompagnere barns musikkuttrykk	156
Sangrepertoar	158
A/r/tografen i barnehagen	160
Ukulelekurs og sangperm	161
Negative relasjoner til musikk som vei til språklæring	165
Oppsummering	166

Kapittel 11 Utvikling av språkfelleskap gjennom kommunikasjon via tolk	168
MARIT KANSTAD	
Innledning	168
Tolkeprosjektets metodologi	169
Et overblikk over analysens teoretiske perspektiver	170
Barns verbalspråklige deltakelse i språkfelleskap muliggjort ved kommunikasjon via tolk	173
Å forstå hva som foregår – en bekreftelse av <i>likhet</i>	173
Å høres i fellesskapet – å <i>stemme med</i> i samlingsstund	174
Å få utdype sine utsagn – å utvise <i>aktørskap</i>	175
Å få fortelle noe om seg selv – å dele et <i>koherent narrativ</i>	177
Barnehagelærers støtte gjennom innrammet improvisasjon og medkonstruksjon	179
Majoritetsspråklige som lyttere – gjensidig <i>lytting</i>	180
Språkfelleskap for <i>alle?</i>	182
Blir barnehagens språkmiljø flerspråklig?	183
 Kapittel 12 Barns lekende improvisasjon som interkulturell kompetanse i barnehagen?	186
MONICA SELAND	
Innledning	186
Sara, 4 år: Å bevege seg fra utsiden til innsiden av et etablert fellesskap.	188
Improvisasjon som «plutselig samspill»	190
Interkulturell kompetanse	192
Interkulturell kompetanse i barnehagen?	194
Avrunding.	197
 Litteraturliste	200
 Forfatteromtaler	218
 Stikkord	221